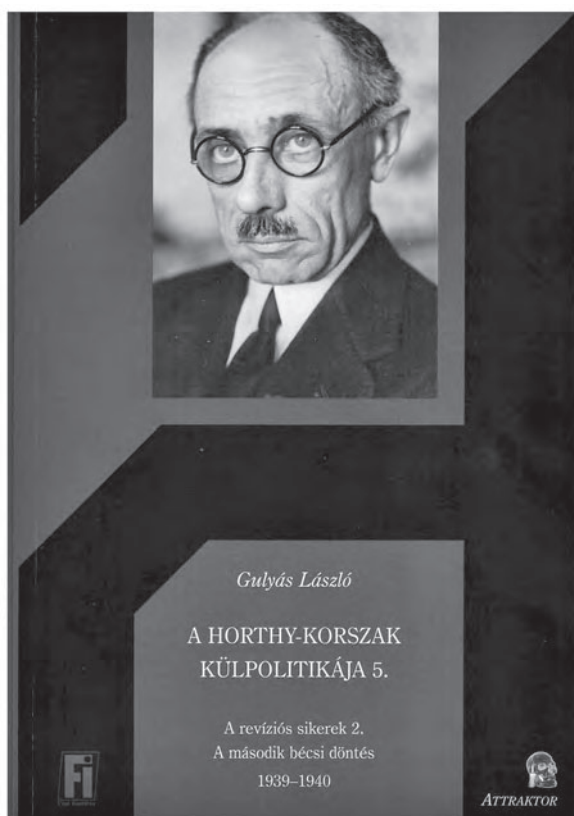

MIKLÓS PÉTER

KÖNYV A MAGYAR REVÍZIÓS SIKEREK DIPLOMÁCIAI HÁTTÉRÉRŐL

Tíz esztendővel ezelőtt, 2008 júniusában a szegedi Délvidék Házban – amelynek akkor még Újszegedi Rendezvényház volt a neve és Molnár Csaba kulturális menedzser a vezetője – konferenciát rendeztünk két barátommal, Rózsavölgyi Józseffel és Haág Zalánna *Politika és társadalom a Horthy-korszakban* címmel. A tudományos tanácskozáson többek között Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, Csath Magdolna közgazdász, Szakály Sándor történész és Pál József irodalomtörténész tartott előadást.

Ez a rendezvény kiindulópontja volt az *Újragondolt negyedszázad* című, a Horthy-korszakot ideológiai előfeltevésektől mentesen és aktuálpolitikai szándékok nélkül vizsgáló projektnek, amelynek tudományos konferenciák szervezése és szakkönyvek kiadása egyaránt részét képezi. A projekt fontos állmása volt a szerkesztésben megjelent, mintegy harminc szerző tanulmányát közlő *Újragondolt negyedszázad. Tanulmányok a Horthy-korszakról* (Belvedere Meridionale, Szeged, 2010) című, több mint háromszáznyolcvan oldalas kötet

kiadása. Mindezekkel párhuzamosan Gulyás László történész, a Szegedi Tudományegyetem professzora az előbbiekben megfogalmazottakkal azonos szakmai alapállással és az Attraktor Kiadóval együttműködve – immár tizedik darabjánál tartó – könyvsorozatot indított *Fiat Iustitia. A Horthy-korszak revidéált története* címmel. Ezek mellett a főszerkesztésében megjelenő *Közép-európai Közlemények* című tudományos folyóiratban megindulhatott az *Újragondolt negyedszázad* című rovat, s idén novemberben immár nyolcadik alkalommal kerül megrendezésre az azonos című konferencia Szegeden.

Gulyás László tehát – mint talán a fentebb említett tények ezt alátámasztják – elkötelezett a Horthy-korszakról alkotott, gyakran mind a mai napig torz marxista toposzokat és hamis munkásmozgalmi közhelyeket alapul vevő történeti kép újragondolása mellett. Ennek jegyében – miközben hiánypótló monográfiát írt Eduard Benešről és több kötetben szintetizálta a Délvidék történetét – összefoglalta és újragondolta a Horthy-korszak magyar diplomáciatörténetét. Idén tavasszal jelent meg *A Horthy-korszak külpolitikája* című monográfiásorozatának ötödik – egyben az általa szerkesztett *Fiat Iustitia. A Horthy-korszak revidéált története* sorozat tizedik – kötete, amely a második bécsi döntés előzményeit és nemzetközi kontextusát mutatja be.

A magyar diplomácia 1939 márciusa és 1940 szeptembere közötti törekvéseit – amely időszakban a kormányfői posztot Teleki Pál gróf töltötte be, a külügyminiszteri székben pedig Csáky István gróf ült – bemutató kötet áttekintő igényű és összefoglaló jellegű, amelynek forrásai elsősorban a már kiadott diplomáciai iratok voltak. Ugyanakkor elismerésre méltó, hogy a szerző nagyszámú friss, az utóbbi években alapkutató-sokra alapozva megjelent és ennek megfelelően újszerű eredményeket közlő szakirodalmat is felhasznált munkája elkészítésekor. Kijelenthető: Gulyás László a történettudomány mai állásának legfontosabb 1939–40-ről tett megállapításait összegezte könyvében, így alkotása a második bécsi döntés legátfogóbb és legalaposabb áttekintése.

A kötet politikai, gazdasági és stratégiai-biztonságpolitikai (katonai) dimenzióból egyaránt vizsgálja Magyarországot mozgásterét a nemzetközi küzdőtéren az 1930-as, 1940-es évek fordulóján. A monográfia olyan sztereotípiákat is tényekkel cáfol, miszerint hazánk a náci Németország „utolsó csatlósa” lett volna. Ennek ugyanis ellentmond Teleki Pál törekvése a brit diplomá-

ciával való szívélyes viszonyra, vagy éppen az átvonulás megtagadása a német haderő számára a Lengyelország elleni háború során 1939 őszén. De azokról a hazánk és Németország közötti konfliktusokról is olvastunk Gulyás László új könyvében, amelyek a magyarországi németiség politikai befolyásolása körül alakultak ki.

A regionális tudományban is jeles eredményeket jegyző Gulyás László professzor munkájának jellemzője az európai kitekintés, vagyis hogy nem „önmagában” – a magyar belpolitika vagy éppen a magyar–német relációk aspektusából – vizsgálja a magyar külpolitika jelenségvilágát.

Ennek szellemében a könyvben a magyarság bolsevizmus elleni küzdelmének egy korai és sajátos epizódjáról is olvasható rész. A szovjet–finn „téli háborúban” ugyanis magyar önkéntesek is részt vettek. Igaz, nem a hadi eseményekben, hanem az 1940. március 12-i moszkvai békekötés utáni romeltakarításban és az ország újjászervezésében. A Kémeri Nagy Imre főhadnagy vezette 344 fős legénységből, továbbá 52 altisztből, 24 tisztből, 2 orvosból és 2 táborigyelőből álló zászlóaljzat a hárshegyi kiképzőtáborban a kormányfő is meglátogatta 1940 januárjában.

Fontos eleme a második világháború alatti magyar külpolitika közép-európai kontextualizálásának Gulyás László könyvében, hogy az 1940. augusztus 30-i második bécsi döntést Románia 1940. évi széthullásának folyamatában helyezi el. Az év folyamán a Raffay Ernő által „balkáni birodalomnak” nevezett román állam pár hónap alatt területének mintegy egyharmadát veszítette el. A Román Királyságnak ugyanis júniusban a Szovjetunióknak Besszarábiát és Észak-Bukovinát (50.762 km²), míg augusztusban Magyarországnak Észak-Erdélyt (43.104 km²) kellett átadnia, szeptemberben pedig Dél-Dobrudzsa (6.921 km²) került Bulgáriához.

Összességében tehát: aki nem államszocializmus kori kliséket, hanem történeti forrásokon alapuló elemzéseket akar olvasni a Horthy-korszak külpolitikájáról, az haszonnal forgathatja Gulyás László monográfiásorozatának darabjait, s ezek között a második bécsi döntésről, valamint annak körülményeiről és időszakáról az idén megjelent kötetet.

Gulyás László: A Horthy-korszak külpolitikája. 5. köt. A revíziós sikerek. 2. köt. A második bécsi döntés. 1939–1940. (Fiat Iustitia. A Horthy-korszak revidéált története, 10. köt.) Attraktor Kiadó, Máriabesnyő, 2018, 268 p.